

Hentir idiotar

FØROYSKA búskaparkreppan hevur tvinnar høvuðstættir. Annar eitur tilfeingi og hin eitur marknaður.

Í STÓRAN mun hava fiskastovnarnir sviðið. Hetta fyrbrigdið hevur gjørt seg galdandi á havleiðunum kring Føroyar og somuleiðis á øllum havleiðunum ystanfyrir. Undir Íslandi hevur fiskiskapurin verið munandi minni enn hann hevur verið árin frammanundan. Á Flemich Cap hevur toskafiskiskapurin verið so vánaligur sum ongin veit um at siga.

Í LØTUNI eru ávis tækin til, at fiskiskapurin við Føroyar og undir Íslandi er við at batna. Ongin ivi er um, at ein orsök til fiskaloysið við Føroyar, er eitt alt ov stórt veiðutrýst tey seinastu árin. Og her eiga vit avgjørt at nevna tann stóra partrolaraflotan. Hetta kunnu og eiga vit at gera nakað við í framtíðini. Ein onnur orsök, ið vit onki fáa gjørt við, kann vera ein biologisk orsök. Men tey biologisku viðurskiftini broytast av og á og fara vónandi at broytast aftur tann rætta vegin.

Í HINUM høvuðstáttinum í búskaparkreppuni hava vit tann sera vánaliga marknaðarprisin.

Orsøkin til hendan partin av kreppuni er tann, at Berlinmúrurin fall, og at kommunistastýrini í Eystureuropa fullu. Við hesari broyting fingur londini í Eystureuropa frian handil. Íbúgvarnir í hesum londum tíma ikki longur at eta allan sín fisk. Teir vilja hava útlendskt gjaldoyra. Og tí hava hesi londini grýtt marknaðin í Vestureuropa fullan av biligum fiski.

ÚRSLITID kenna vit. Fiskaprisirnir her hjá okkum eru farnir heilt í botn. Vit vita ikki um, ella nær, viðurskiftini á europeiska marknaðinum koma í rættlag aftur ella koma í eina betri og

tryggari legu. Men vit hava kortini loyvi at vóna. Og vónandi kemur tann broytingin áðrenn alt ov long tíð er liðin. Hendir ongin broyting, eru vónirnar alt annað enn bjartar.

MEDAN kommunistastýrinum sótu við valdinum í Eystureuropa, var tað ein ávisur stavnamaður, ið skýrði okkum á SOSIALINUM og mong onnur í Vesturheiminum fyrir »hentar idiotar« hjá kommunistisku valdsharrunum. Men hvørjir vóru veruliga teir »hentu idiotarnir«? Nú gongur sjón fyrir søgn.

vj.

Hvør stýrir

Móðurfelagið stingur út í kortið, men føroyska samfelagið tolir ikki at 10 - 15 fiskavirki verða lögð í mølposan. landsstýrið má leggja eina ætlan fyrir hvat hesi virki skulu brúkast til, skrivar Eyðólv Dimon.

Ein av komandi døgnum verður avgjørt, hvørji fiskavirki skulu halda fram, og hvørji skulu í mølposan. Hesa avgerð tekur Móðurfelagið, ið samstundis skal eiga virkini tað fyrstu tíðina. Tí verður umráðandi, hvør tað er, sum stýrir móðurfelagnum. Her verður avgjørt hvussu fiskivinnan skal siggja út, og tí átti tað sjálvandi at verði landsstýrið, sum hevði avgerandi orðið, men soleiðis er tað ikki.

Figgingargrunnurin og bankarnir eiga

Tá landskassin eigur Figgingargrunnin og bankarnar, og hesir stýra Móðurfelagnum, so hevur Landsstýrið buktina um báðar endar. Men landsstýrið hevur latið hetta upp í hendurnar á bankaleiðslum sum hava prógva sín ódugna, sum skattgjaldarin nú skal gjalda fyrir. Føroysku bankarnir virka í dag, sum um 6. okt. ella 1. febr. ongantíð hevur verið. Bankaleiðslurnar taka allar avgerðir. Landsstýrið hevur valt tvey umboð í nevndina fyrir Figgingargrunnin, sum velur banka-

leiðslurnar, men av orðaskiftinum millum politikkararnar á tingið, er týðuliga komi fram, at landsstýrið er sett fullkomiliga uttanfyri og hvørki fær ávirkan ella verður kunna frá umboðum sínum um figgingarstøðuna hjá bankunum ella um komandi saneringina, og enn minni um hvørjar ætlanir Móðurfelagið hevur.

Útpurting

landsstýrið góðtekur hesa støðu tá tað ikki ger vart við seg. Men neyvan fer henda støða at halda, tá avgerðin um framtíðar fiskivinnuna er tikin, men tá er ov seint at rakna við, tá kann hetta álvarsmál bert brúkast at rumbra við. Skaðin er hendur og tá vendist ikki aftur. At eini 15 virki ikki skulu latast upp aftur, tolir føroyska samfelagið ikki. Hetta fer at níva fast hjá bæði arbeiðsfólki og kommunum, Arbeiðsloysið fer at vaksa og hetta fer at sláa botnin úr nógvum privatum eins kommunalum kassum.

landsstýrið má hava eina heildarætlan

Tað er avmarkað, hvussu nógv virkið kunnu arbeiða tann traditionella fiskin av landgrunninum, og serliga nú ráðvørutílfingið er minka so nógv. Tí kann tað vera ein meining í at avmarka, hvørji skulu fáa loyvi til hetta virksema, men landsstýrið má hava eina ætlan fyrir hini virkini, so tey flestu verða opnað aftur at arbeiða annan fisk.

Veidda eftir øðrum fiskasløgum

Í farnu viku keyptu Leirvíkingar trolaramar Stjørna og Polarhavi og sagt varð at trolaramir skuldu brúkast at fiska gulllaks til Frostvirkið. At ganga nýggjar leiðir er neyðugt og tí er tað fullkomiliga burturvíð um virkið verður lasti tí Móðurfelagið bert hevur ætlanir at lata Handils og Frystivirkið upp. Somuleiðis liggja nógvir møguleikar at arbeiða innfluttan fisk. Móðurfelagið skal drívast sum ein forretning, men Landskassin má hava eitt víðari sjónarmið. Hjá honum loysir tað seg betur at opna virkini, heldur enn at lata arbeiðsfólkið fara á

arb.loysistryggingina og kommunurnar í landskassan, og vit skulu heldur ikki gloyma, at øll fiska framleiðsla kann økja útflutning okkara.

»Tro kan flytte bjerget«

Tað hevur størsta týðning, at Føroya fólk hevur trúnað á, at vit kunnu koma úr búskaparlaga ófórnum. Men lata eini 10 - 15 virki aftur, so fer arbeiðsloysi at gerast so umfangandi at flestu okkara missa trúnað á at vit kunnu vinna á kreppuni, og tá kunnu vit gloyma alt um at venda skútuni.

Mugu draga eina línu

Skulu vit venda skútuni, er neyðugt at allir partar, sum hava ávirkan, arbeiða saman og draga somu línu. Í tí sambandi má greiða fáast á, hvat bankarnir hava brúkt innkotini til sum eru latin teimum síðan 6. okt. Peningurin er brúktur, og Landskassin hevur í rammaavtaluni við donsku stjórnina bundi seg til, at tilflyta báðum teimum stóru bankunum pening, tá tørvur verður á hes-

Eyðólv Dimon: Lata 10-15 virki aftur, so gerst arbeiðsloysið so umfangandi, at flestu okkara missa trúnað á, at vit kunnu vinna á kreppuni. Tí má Landsstýrið koma við eina ætlan sum forðar hesum.

um. Men Landsbankastjórin segði í ÚF, at ein partur av peninginum, sum bankarnir fyrr hava fingið tilfluttan, hava teir flutt av landinum, fyrir at minka útlenska skuld hjá føroysku bankunum. Hetta er so álvarsamt, at Landsstýrið ikki kann hava álit á bankaleiðslunum. Tí má tað vera eitt ófravíklíkt krav, at bankaleiðslurnar verða skiftar út. Tað, sum bankarnir hava gjørt, er ein katastrofa fyrir føroyska landsbúskapin. Medan landsstýrið av øllum alvi roynir at forða fyrir, at peningaumfarið minkar, so gera bankarnir júst tað øvugta, og leggi til merkis, at hetta verður gjørt við skattgjaldarans pengum.

Stríðast ímóti mynduleikanum

At bankarnir stríðast ímóti politiska mynduleikanum er einki nýtt. Í 1988 flutti landskassin 500 mio. av landinum fyrir at tálma persónliga nýtsluni ella forbrúkinum. Undanfarna árið var persónliga nýtslan økt heili 16%. Tá svaraðu bankarnir aftur, við at taka 1.5 mia. inn í landið, og hetta vóru somu bankaleiðslurnar, sum tá eins og nú fullkomiliga mótarbeidda politiska mynduleikanum og landsbúskapinum. Hesum má endi fáast á, og fyrsta stigi er at leiðslurnar verða skiftar út. Sum einmallur eigari av bankunum, má tað verða landskassin, sum stýrir bankunum og ikki øvugt.

Eyðólv Dimon